

BEZBJEDNOSNI ASPEKTI DJELOVANJA DESTRUKTIVNIH SEKTI

Stručni članak

SECURITY ASPECTS OF ACTIVITIES OF DESTRUCTIVE SECTS

Professional paper

Marko SRDANOVIĆ

Sažetak

U svom dugom postojanju, sekte nisu bile objekt naučnog proučavanja na našim prostorima, ili barem ne u bezbjednosnom smislu. Ovaj kratki stručni rad pokušava da prikaže problem kao svojevrstan patološki oblik, ali i da ih poveže sa bezbjednosnim problemima, obavještajnim radom, terorističkim aktivnostima i problemom sektu u vojsci. Na taj način pokušavaju se prikazati različitosti štetnog uticaja, i nastoje se dati objašnjenja za krivična djela i bezbjednosne probleme koje imaju i društvo i država sa sektama. Način na koji sekte štete državi nisu samo problemi gurua (ideologije) i društva koje svoju zaštitu ostvaruje kroz delegirana ovlaštenja na državu, već su problem i državnog uticaja kroz sekte u nastojanjima da kroz njih ostvare svoje interese, prošire svoju zonu udara, unište i destabilizuju društva. Kroz cijeli članak proteže se i pitanje ljudskih prava kroz specifičan ugao pogleda na njihovu zloupotrebu. Ne izdvajaju se posebne grupe napada u društvu, ali se ukazuje da su najčešće napadane dvije grupe – mladi i ljudi sa duševnom poremećenošću. Jezgro rada čini analiza sadržaja istraživanja provedenih u posljednjih 20 – 30 godina i stručnih članaka o karakteristikama i tipologiji sektu. Obuhvaćene oblasti su: bezbjednosti, sociologija i psihologija.

Ključne riječi

destruktivne sekte, bezbjednost, obavještajna aktivnost, vojska i novi religijski pokreti, socijalna patologija.

Summary

In their long existence, sects were not been object of scientific research from our region, at least not in security manner. This short professional paper attempting to get closer review of sect problem as sort of pathology form, but also it links this problem with security problems of intelligence work, terroristic activities and sects in army issues. On that way there is attempt to show differences of harmful activities, and attempt to give explanations for crime acts and security problems that society have, as well as state, with this type of organizations. In the way in which sects harming to state aren't problems of gurus (ideology) and society who

provides it's protection trough delegated authorizations on state, but they are also problem of state influence trough sects in order to realize their interests, spread their zones of impact, destroy and destabilize societies. Trough all review there is issue of human rights and one angle of their bad use. There is no distinction of specify objects of attack in society, but there are indicates on the groups who are most attacked – the young one and the people with spiritual instability. The base of the paper is analyzed of study content provided in last 20 – 30 years and professional papers about characteristics and typology of sects. Taken areas are: security, sociology, psychology.

Keywords

destructive sects, security, intelligence activity, army and new religious movements, social pathology.

1. O PROBLEMU

Destruktivno djelovanje vjerskih sekti je problem koji već nekoliko decenija unazad budi zainteresovanost stručne i naučne javnosti. Ovaj problem je, prevashodno, krenuo u zauzimanje svog prostora u mnogobrojnim vjerskim časopisima, a danas pored njih on zauzima svoje mjesto i u novinskim i naučnim radovima. Ovi radovi u kojima djelovanje, struktura, kult i pravac destruktivnih sekti nastoje da se prikažu kao bezbjednosni problem, jesu ustvari mehanizmi i zahtjevi društva da se ukaže na njihovo destruktivno djelovanje, te da se društvo zaštiti. Velika brojnost sekti, dobra organizovanost i upornost da pridobiju što veći broj članova, dovoljan je razlog da se društvo brine za svoju bezbjednost. Dokaz da je ovaj savremeni izvor ugroženosti u svojoj početnoj fazi dovoljno veliki problem u kome će države pokrenuti svoje unutrašnje službe i mehanizme zaštite, jeste osnivanje parlamentarnih komisija koje će u svom radu nastojati da pronađu najefikasnije načine za suprostavljanje njihovom destruktivnom djelovanju. Naredni korak u borbi protiv destruktivnog djelovanja sekti jesu zakoni na nivou nacionalnih vlada država poput Rusije, Njemačke, Švajcarske, Italije, Francuske, kojima se nastoje preduzeti opsežne mjere i širok dijapazon djelovanja službi bezjednosti. Donose se akti u kojima se regulišu način registracije organizacija, metodi rada i finansiranje vjerskih sekti. U nekim slučajevima destruktivnim sektama se čak zabranjuje rad (Stajić, 2006).

Sekte dovode do rasipanja nacionalnih energija i oduzimaju pojedinačnim nacijama snagu prijeko potrebnu za opstajanje, odbranu i razvoj. Sekte djeluju razorno po pojedinca, porodicu, društvo i državu. Izazivaju unutrašnji odliv mozgova, koji je mnogo opasniji od onog spoljašnjeg. Pri spoljašnjem odlivu mozgova jedna zemlja je svjesna da pojedince koji su je napustili nema više na brojnom stanju i da na njih ne može računati. Pri unutrašnjem odlivu mozgova ljudi postoje na brojnom stanju, na njih se računa, ali će oni u presudnom trenutku izdati svoju zemlju. To je svojevrsna entropija nacionalne energije. Nacija i država koju su napale sekte doživjeće svojevrsnu imploziju. Destruktivne sekte raslabljuju organizam nacije,

čine ga neotpornim na štetne uticaje i dovode do njegovog propadanja, tako da on postaje žrtva njihovog uticaja. Mnogi nacionalni organizmi ne bi pokleknuli da nisu bili izloženi podrivačkom uticaju destruktivnih sekti.

2. ODREĐENJE POJMA DESTRUKTIVNE (TOTALITARNE) SEKTE S ASPEKTA BEZBJEDNOSTI

Rečeno je da je problem sekti relativno mlad problem. Pojavio se u 50-im godinama HH vijeka i svoj prostor kao izolovana forma dobijao je u kritikama kroz zvanične vjerske institucije. U vrijeme kada je proklamovanje vrijednosti sekti počelo da se prožima kroz društvo one su još uvijek bile društveno bezopasne i nisu se posmatrale kao izvor ugroženosti od strane vlasti. Znalo se da postoje sekte koje imaju i negativan sadržaj svog djelovanja, da iskorištavaju svoje članove (sljedbenike), da u njihovom djelovanju postoje i određene kriminalne radnje, ali se on nije manifestovao u smislu da je široko društveno opasan i da zahtijeva ozbiljne bezbjednosne mjere formalnog karaktera. Sve vrijeme se problem sekti smatrao problemom pojedinca.

Dvadeset godina trajao je period u kojem su se destruktivne vrijednosti sekti razvijale slobodno i u kojem su prolazile neopaženo (izuzev vjerskih institucija). Međutim, stvari počinju da se mijenjaju kada dolazi do kulminacije destruktivizma unutar ovih organizacija. Poslije nekoliko tragičnih događaja (masovno samoubistvo preko 100 članova sekte Ruska braća i sestre crvene smrti 1900; godine, masovno samoubistvo 900 – 940 pripadnika sekte Hram naroda – (People's Temple) u Gvajani 19. novembra 1979. godine¹; samoubistvo 75 pripadnika sekte Davidovi adventisti sedmog dana – Loza davidijanaca u Teksasu²; samoubistvo 39 pripadnika sekte Nebeska kapija³; terorističke akcije pripadnika sekte Aum Šinrikjo u tokijskom metrou⁴, samoubistvo pripadnika sekte Sunčev hram u Švajcarskoj (69 mrtvih)⁵ i

---

¹ Sektu je osnovao Džim Džons (Jim Jones) sredinom 70 - ih. U samoubilačkom masakru koji su učinili bez ikakvog razloga stradalo je preko 900 ljudi, od kojih je preko 300 bilo maloljetno. Neki od preživjelih članova sekte nekoliko mjeseci kasnije podvrgli su sebe novom suicidu, pokazavši koliko su duboko od strane Džima Džonsa zavedeni; jedna majka je čak zaklala troje svoje djece. Drugi preživjeli članovi sekte koji su pokušali javno da kritikuju i razotkrivaju sektu bili su surovo ubijeni.

² Sektu je u vrijeme samoubistva predvodio Vernon Vejn Hovel (Vernon Wayne Howell), koji je kasnije ilegalno promijenio ime Dejvid Koreš (David Koresh) i koji je sebe smatrao anđelom i Isusom. Kako se kroz sektu Davidovih adventista odvijala ilegalna trgovina akloholom, drogama, eksplozivima, oružjem i duvanom, Horeš pritisnut istragom Federalnog istražnog biroa završava paljenjem Davidovog ranča u Teksasu i sa sobom usmrćuje 51 odraslu osobu i 21 dijete. Inače, bio je vidno i klinički poremećena ličnost.

³ Tokom tri dana, počevši od 21. marta 1997. g., podijeljeni u tri grupe, 39 pripadnika sekte "Nebeska Kapija" izvršilo je samoubistvo (ispivši smrtonosni koktel fenobarbituola i votke i ugušivši se omotavanjem glave plastičnim vrećama) u ranije iznajmljenoj kući, u mjestu Rančo Santa Fe, u predgrađu San Dijega, u Kaliforniji,. Kod nekih muških članova Sekte utvrđeno je da su bili kastrirani a žene sterilisane, jer u kosmičku dimenziju gdje su trebali otići "nema polova"

⁴ Aum Šinrikjo, poznati i kao Alef, je japanska religiozna grupa koju j osnovao Šoko Asahara. Grupa je postala poznata širom svijeta u 1995. godine, kada je nekoliko njenih priadnika izvelo napada sarinom (

sekte Kult nebeskih vrata u predgrađu San Dijega (39 mrtvih)⁶, dolazi do promjene u politici ophođenja prema sektama.

Svi navedeni slučajevi, kao i mnogi drugi, doveli su stvaranja specijalnih institucija i parlamentarnih komisija u mnogim zemljama, čiji bi zadatak bio proučavanje fenomena sekti i donošenje planova i odluka koji će na najefikasniji način riješiti taj problem. Ove komisije sastavljene iz naučnika i stručnjaka iz oblasti sociologije, psihologije, prava, psihijatrije, upotpunjeni su i stručnjacima iz bezbjednosnih struktura. Izvještaji koji su doneseni uz saglasnost i prijedloge ljudi iz oblasti bezbjednosti smatraju se prvim djelima koja bezbjednosno obrađuju ovu tematiku. U tim izvještajima se prvi put naziru definicije destruktivnih sekti. Ove definicije kao osnov koriste sociološka određenja, prilagođavajući ih potrebama bezbjednosnih nauka i prakse, tj. destruktivnom i ugrožavajućem aspektu djelovanja pojedinih sekti kako na pojedinca, porodicu, državu, tako i na društvo u cjelini. (Stajić, 2006).

U zakonodavnom smislu, prva u koštac sa destruktivnim sektama je ušla Francuska. Ona je prva definisala šta je to destruktivna sekta, tj. koje su njene odrednice sa bezbjednosnog stanovišta. Donijela je zakon o suzbijanju djelovanja sekti na osnovu desetogodišnjeg istraživanja i izveštaja koji je podnijet Narodnoj skupštini, decembra 1995. godine. Zakon, naravno, predviđa kazne za manipulatore koji uznemiravaju građane kako bi ostvarili materijalnu korist i vlast. I baš u Francuskoj definisana je tehnika mentalne manipulacije, na osnovu koje je pravosuđe moglo da formuliše klauzule krivičnog zakona u borbi protiv sekti. Inkriminisana je sama tehnika, a ne i vjersko opredjeljenje. Parlamentarna komisija francuske Nacionalne skupštine definisala je sekte kao: *„Grupe koje se mogu prepoznati po svojoj manipulaciji usmjerenoj na psihološku destabilizaciju svojih sljedbenika, s ciljem da se iz njih izvuče potpuna potčinjenost, smanjenje kritičkog duha, prekid sa opšteusvojenim preporukama (etičkim, građanskim, opšteobrazovnim) i koje sa sobom povlače opasnost za individualne slobode, zdravlje, obrazovanje,*

(O – izopropil metilfosfonofluoridat) je izuzetno otrovna supstanca koja utiče isključivo na nervni sistem. Klasifikovana je kao hemijsko oružje za masovnu destrukciju po UN Rezoluciji 687, a proizvodnja i skladištenje ove supstance je zabranjeno 1993.godine) u Tokijskoj podzemnoj željeznici gdje su ubili 12 ljudi, a 2.000 pretrpilo je teške povrede. 1993. godine, pokušali širenje antraksa.

⁵ Vođa i osnivač ove sekte bio je Žozef di Mambro (Joseph Di Mambro). Sljedbenici su vjerovali da je on reinkarnacija viteza – templara iz krstaških ratova. Obožavali su zvijezdu Sirijus. Di Mambro je imao školu “novog doba” i vjeruje se da je među 69 mrtvih u dva masovna samoubistva bio i on, pošto je takođe izvršio samoubistvo. Neki bogatiji članovi kulta poklonili su vođi, Žozefu di Mambro, i preko milion funti

⁶ Oni su živjeli zajedno u jednom zamku u skupom dijelu grada. U to vrijeme pojavila se jedna kometa koja se noću mogla vidjeti golim okom. Oni su vjerovali da čovek živi posle smrti i u svojoj mašti zaključili da se iza komete nalazi vasionki brod u koji će se svi ukrcati ako na vrijeme izvrše samoubistvo. Precizan plan bio je napravljen, odluka je donesena i obezbjeđena dovoljna količina otrova. Svako od njih je u crnom odijelu, sa patikama na nogama, popio otrov, legao na leđa, a dvoje od njih svakoga su pokrili ljubičastim kratkim pokrivačem po glavi. Na kraju su se i to dvoje otrovali. U kući je sve bilo uredno i čisto. Prije toga su poslovali sa raznim ustanovama, pripremali programe za kompjutere, i na vrijeme obavijestili mušterije da više ne računaju na njih, jer odlaze na put. Svi računi bili su uredno sređeni i dugovi isplaćeni. Kult nije imao vođu u klasičnom smislu.

demokratske institucije. Te grupe koriste filozofske, religiozne i terapijske maske da bi sakrile cilj dobijanja vlasti, uticaja i sticanja sljedbenika.⁷ Francuski zakon o sektama predviđa da se one mogu zabraniti ukoliko, svjesno ili nesvjesno utiču na život, fizičku ili psihičku cjelovitost čovjeka, izlažu opasnostima čovjeka, atakuju na njegovu slobodu, dostojanstvo, a posebno izlažu opasnostima maloljetna lica. Zatim, ako se obavlja nelegalna medicinska i farmaceutska praksa, kao i ako se koristi reklama zasnovana na lažima, prevari i falsifikatu (Milošević, 2009).

Kako bi se odredila definicija i identifikovala opasna grupa (sekta), te kako bi se ona vidno teoretski i praktično izdvojila iz okruženja potrebni su određeni elementi koji će je činiti, koji mogu u konkretnom slučaju ukazati da se radi o opasnoj sekti. Tako npr. Žan Varnet (Jean Varnette)⁸ daje pet odrednica (kriterijuma) koji nam mogu reći da li je neka nepoznata društvena grupa opasna. 1. Moć (u čijim se rukama ona zaista nalazi); 2. vođa (da li je autokratski ili poštuje svačiju ličnost); 3. unutrašnja struktura (do koje mjere su slobode ograničene, kakva su im pravila obrazovanja, života u zajednici, bračnog života i porodičnog života); 4. finansije (kakvo im je porijeklo, kako se koriste i ko ih kontroliše); 5. život vjernika (na koji način se pridobijaju novi vjernici, u kojoj mjeri su uklopljeni u društvo i zaštićeni, kakvo im je profesionalno obrazovanje). Uz sve navedeno, dodaje se i fluktuacija (slobodno stupanje i napuštanje grupe), jer ukoliko nema fluktuacije ili je ona veoma mala, dijagnoza o pozitivnosti grupe, bez obzira na gore pobrojane kriterijume, mora biti uzdržana (Stajić, 2006).

Primjer karakteristika koje je francuska Komisija odabrala kao glavne u razdvajanju i izolovanju društveno opasnih grupa, a one su: *mentalna destabilizacija; prekomjerni finansijski zahtjevi; izolovanje od društva; ugrožavanje fizičkog zdravlja; uvlačenje djece u svoje redove; izražavanje manje ili više antisocijalnog stava; sukobljavanje s redom i zakonom; značajniji pravni sporovi; moguće zaobilaženje tradicionalnih ekonomskih tokova; pokušaji infiltriranja u državne organe.*

Dakle, svjesno opredjeljenje je bilo da se inovativnost, mali broj pripadnika, čak ni ekscentričnost, ne uzimaju za kriterijume koji omogućavaju da se neki vjerski pokret opiše kao sekta; najveće savremene religije su često na svojim počecima bile sekte sa malim brojem pripadnika; mnogi danas priznati i društveno dozvoljeni obredi su na svojim počecima izazivali sumnju ili otpor.

---

⁷ Francuski parlament o sektama, Beogradski dijalog, broj 1/97. str. 13.

⁸ Žan Varnet (1929. – 2002.) je bio francuski sveštenik. Godine 1973., on prvi put upozorava francusko biskupstvo na kultove i nove religijske pokrete, kada počinje i da ih izučava. U 2000. godini bio je ovlašten član francuskog skupa koji je radio na ojačanju zakona koji reguliše djelovanje sekti, te radi na njihovoj prevenciji i suzbijanju.

Definicije koje smo prethodno naveli odgovaraju bezbjednosnom aspektu proučavanja štetnog i destruktivnog uticaja sekti. Najveći razlog tome je što su te definicije oslobođene teološke (vjerske) dimenzije. U njima je vjera navedena kao sekundarna karakteristika koja se prožima kroz destruktivno djelovanje sekti, čime se automatski domen istraživanja prebacuje sa teološkog prostora na bezbjednosnu ravan i za proučavanje se uzima samo sadržajni, praktični dio koji se ogleda u njihovoj destruktivnosti. Ovakvo određenje destruktivne sekte ima još jednu prednost, a ona se ogleda u revitalizaciji vjerskih zajednica koje, teološki posmatrano, pripadaju sektama (npr. Reformatorska crkva)⁹, a koje nisu rušilačkog karaktera, pa se stoga nikako ne mogu podvesti pod bezbjednosni okvir destruktivne sekte.

3. DESTRUKTIVNE SEKTE KAO ČINIOCI UGROŽAVANJA BEZBJEDNOSTI

U prethodnim poglavljima utvrdili smo da sekte pripadaju domenu socijalne patologije. Dakle sve ove "grupe" pripadaju složenoj i raširenoj patogenosti koja potencijalno ugrožava svakog člana društva, a srazmjerno je obrnuta važećim vjerskim i socijalnim učenjima. U ovom smislu moguće je govoriti o sektama koje su tolerantne, izolovane, reformišuće i rušilačke (destruktivne). Teško je jasno odvojiti jednu od druge jer svaka je na svoj način rušilačka po društvo (npr. pripadnici hinduističkih sekti su pretežno mirni, tolerantni, brinu o ekologiji, propagiraju dobre vrijednosti, ali su i trgovci organima, bave se utajom poreza, raznim prikrivenim obmanama i sl., dok propadnici satanističkih sekti to rade otvoreno). Bilo kako, najveći problem za društvo predstavljaju ofanzivne i agresivne sekte čiji je osnovni cilj totalitarizam, uništenje i nasilje. Ovdje se svrstavaju sve satanističke i gnostičke sekte.

Ljudski život jeste najveće lično dobro, ali je i najveće državno dobro, pa zbog toga država ne bi smjela da u ovakvim slučajevima stoji po strani.

Da bismo se osvrnuli na posljedice štetnog djelovanja sekti po ljudsko zdravlje, bilo bi neophodno poznavanje tehnika mentalnih manipulacija kojima se sve sekte bave, zatim da poznamo osnove njihovog učenja i prakse, da imamo uvid u psihološko – psihijatrijski profil gurua i gurela (ako je guru ženskog roda) i naravno da se kroz individualnu psihološku eksploraciju konkretne žrtve sekte ili adepta upoznamo sa osnovnim crtama ličnosti i načinom njegovog intrapersonalnog i interpersonalnog funkcionisanja i konačno postavimo dijagnozu vrste i stepena oštećenja psihičkog, fizičkog i socijalnog zdravlja jer je ono u svome dinamičkom jedinstvu nedjeljivo.

---

⁹ Reformatori vjeruju u predestinaciju. Pripadnici Reformatorske crkve uglavnom su zemljoradnici.

3.1. Sekte, sociopatološke pojave i kriminalitet

Prvi problem sa kojim se susreće bezbjednost u domenu sekti jeste socijalnog karaktera. Ovo se može smatrati primarnim ciljem sekti jer je društvo najporoznije i najplodnije tlo, a ujedno i najveći izvor. Kako nijedno zlo ne dolazi samo, tako ni sekte ne dolaze bez popratnih negativnih efekata. Destruktivne sekte pospješuju razvoj drugih sociopatoloških pojava samim svojim učenjima. Prva stvar koju oni čine jeste napad na ćeliju društva – porodicu. Dezintegracija porodice za njih predstavlja ključ uspjeha. Kada je slaba porodica slabo je i društvo. Direktna "napad" na najmlađe članove društva je najgori oblik napada na porodicu (već smo ranije objasnili na koji način). To dovodi do nasilja u porodici, preživljavanje trauma, pa i do ubistava. Tako uništena porodica ne može da djeluje kao cjelina i ona se doslovno raspada. Tada sekta širi i produbljuje svoj napad kroz vrbovanje ostalih članova porodice i sl. Vrbovani član odbacuje porodicu, samo ćuti ili mnogo prića, mijenja ishranu, roditelje smatra suvišnim, ima novo društvo, pravi novi razmještaj u kući, odbacuje sve biološke srodnike, itd. Zlostavljanje djece (predškolskog i školskog uzrasta) čiji su roditelji ili bar jedno od njih pripadnici sekte predstavlja gorući društveni problem. Roditeljskom pripadnošću sekti ugrožen je pravno – socijalni status djeteta koji se kreće od klasičnog zlostavljanja i zanemarivanja do podvrgavanja djece specifičnim režimima ishrane, nedopuštanje primjene određenih medicinskih procedura (odbacivanje sredstava pomoći zvanične medicine i njihovo ignorisanje na uštrb alternativnih načina lijećenja koje preporučuje sekta), pa do propuštanja obrazovanja i vaspitavanja djeteta prema učenjima sekte. Nerijetko, sekte zabranjuju djeci da se igraju sa drugom djecom, dozvoljavaju im igru sa posebnom vrstom igraćaka, uskraćuju i određuju sadržaj crtanih filmova, zabranjuju proslavu rođendana, posjećivanje muzeja, luna parkova, obdaništa i sl. (Đukanović, 2009). U slučaju satanističnih sekti imamo pojavu mučenja djece koristeći životinje, prisiljavanjem da jedu vlastite fekalije, seksualna napastvovanja i na kraju ubistva.

Destruktivne sekte u društvu pospješuju i razvoj prostitucije. Sve kreće kroz vrbovanje muškaraca i žena (bez obzira na godine) koji će u ime Boga, a za račun sekte prodati svoja tijela. Tako sekta Božja djeca¹⁰ djeluje pod geslom „Bog je ljubav, a suština je seks“. Osim prostitucije dolazi i do djela pedofilije i pederastije. Srž ovakvog djelovanja je manipulacija mladim ljudima i vjernicima kako bi se u Božje ime pospješivala prostitucija članova komune. Sekte ovoga tipa, nikada ne dolaze pod pravim motivima, već su uvijek pod imenom humanitarnih organizacija, sekcija, fondacija, kurseva i sl. Prvo su im na udaru izbjeglice i lica slabijeg materijalnog stanja, kojima komuna može biti neki trenutni izlaz.

---

¹⁰ Sektu Božja djeca osnovao još 1968. godine u Americi, u vrijeme najveće ekspanzije hipi pokreta, izvjesni Dejvid Mozes Berg, vrbojući mlade ljude na muzičkim koncertima, po parkovima i plažama za slobodnu ljubav i život po komunama.

Prosjačenje, skitničarenje, vandalizam, narkomanija, alkoholizam svrstavaju se takođe u opus djelovanja sekti. Brojni su slučajevi mladih ljudi (nekoliko desetina miliona) koji su pali pod uticaj destruktivnih sekti i okončali svoj život u duševnim bolnicama, psihijatrijskim ustanovama i na ulici. Ovaj problem nije zanemariv, naročito ako se govori o mlađoj generaciji. Problem takođe predstavlja što pobrojani problemi nisu izazvani samo od satanističkih sekti, nego i od drugih sekti. Nikada se ne smije zaboraviti da su prikriveni subjekti ili slikovito „vukovi u jagnjećoj koži“ jedni od najgorih i da se oni nikada ne smiju zanemariti i potcjeniti. Najslikovitiji primjer za to jesu pripadnici sekte Hare Krišna. Ovi mladići i djevojke ostavljaju utisak bezazlenih čudaka, dobroćudnih vegetarijanaca, srećnih jer su pronašli put koji vodi u prosvjetljenje, u duhovni raj. Pitanje je zašto zapadni stručnjaci proglašavaju ovu sektu totalitarnom i destruktivnom, kada ona svom težinom svoga učenja nudi svojim sljedbenicima „bezumnu sreću“. Direktni odgovor na ovo pitanje sadržan je u nekoliko citata iz učenja ove sekte, „Hare Krišna“, iznijetih u knjizi „Varnašram – manifest socijalnog razuma“. To je svojevrsno „sveto pismo“ sekte i praktično uputstvo za njeno djelovanje.

U Varnašramu informacijski tokovi se nalaze pod potpunom kontrolom bramana. To znači da će „svaka informacija morati da odgovara duhovnom standardu (sekte)“. Sistem bezbjednosti u Varnašramu povjeren je vojnoj kasti, kšatrima. U tom društvu budućnosti predviđeni su i kšatri – atomi, čiji je zadatak da „duhovno ili uz pomoć elektronike, oružjem i opremom, sliste neprijatelja sa lica Zemlje“. Nosilac božanske svijesti koji je na čelu vlade dužan je „da napadne i porobi neprijatelja, da neutrališe njegovo djelovanje i rđavo ponašanje, a zatim da u toj zemlji ustroji društvo socijalne svijesti.“

Njihov cilj je krajnjim kriminalnim metodama dovesti do osatanjenja ljudskog bića i ubiti živi i slobodni duh u njemu. Kada se dovede u takvo stanje potpune emocionalne pustoši u ličnost se uz obilatu pomoć narkotika i drugih nasilnih metoda ugrađuje program sekte. Znači, sa psihijatrijsko-psihološkog stanovišta, metodama prisile izbrisan je osjećajni kod, ličnost je izvedena na brisani prostor potpune emocionalne praznine, potpuno odvojena od porodice, prijatelja i drugih tačaka oslonaca. Bivši slobodan čovjek je sada u potpunoj vlasti vođstva sekte, prepušten na milost i nemilost sektaškim mentorima, svom težinom svog mrtvila oslonjen na vođu, na gurua, na mesiju.¹¹

Bolesti i zaraze su takođe proizvod negativnog i zaboravljenog uticaja sekti. Auto-narkomanija (fizička zavisnost od meditacije) javlja se kao jedna od bolesti koje nastaju usljed djelovanja sekti koje zahtijevaju od svojih sljedbenika dugotrajne molitve (mante) i meditacije. Brojne vrste meditacija su prisutne u mnogim sektama, ali sve utiču na rad hipofize i na stvaranje i lučenje endorfina¹². U nor-

¹¹ DESTRUKTIVNOST SEKTI: RAZMIŠLJANJE JEDNOG PSIHIJATRA

¹² Endorfini su vrsta enzima i neuroprenosnika koji nastaju u hipotalamusu. Slični su opijatima, a

malnim stanjima, endorfin se luči u situacijama koje čovjek ne može kontrolisati (situacije opasne po život, ratno okruženje, tragedije, itd.). Meditanti dobijaju višak endorfina što kod njih proizvodi osjećanje euforije bez neposrednog povoda. Tako se dovode u prijatno stanje, što ih dalje navodi na upražnjavanje meditacije i do psihičke zavisnosti od nje. Tako konstantna euforičnost ubija osjećaj za realnost, kontakt sa okruženjem i emotivnu povezanost sa najbližim članovima porodice. Zaraze zoonoze su prisutne kod satanista i crnomagijaša, jer kod njih postoje obredi u kojima članovi unose ljudsku i životinjsku krv, ekskreme ljude ili životinja i sirovo životinjsko meso sa svim mogućim elementima zaraze. Polne bolesti su neizbježne kod satanista i drugih sekti sa flagrantnim i promiskuitetnim obrascem ponašanja, a najčešća bolest je SIDA (HIV). Dalje, nerijetke su bolesti i poremećaji poput misaonih i emocionalnih, poremećaji u vezi sa opažanjem, pamćenjem i analiziranjem (Luković, 1999).

Konvej, Zigelman i saradnici su ispitivali 353 adepata i utvrdili depresivnost u 76 % slučajeva, alijenaciju, usamljenost u 68 %, osjećanje krivice u 53 %, osjećanje konfuznosti i poniženosti u 59 % slučajeva, noćne more i strahove u 49 %. Samoubilačka razmišljanja su postojala čak u 52 % ispitanika. Nije poznat procenat realizovanih samoubistava. U 42 % slučajeva žrtve sekti nisu mogle da se oslobode ritmova mantranja i meditacije. Seksualno zlostavljanje od strane gurua je registrovano u 60 % slučajeva žrtava "crkve", a ustvari opasne sekte kao što su "Božja djeca", kasnije sa novim kamuflažnim imenom "Porodica ljubavi". Najt je vršio psihijatrijska istraživanja kod 58 pripadnika lažnoterapijske sekte i utvrdio je sljedeće: 97 % žrtava je verbalno zlostavljano do stepena psihotraumatizacije. Klasičnu sliku psihotraumatizacije je ispoljavalo 86 % adepata, anksioznost 52 %, depresivnost 48 % itd., dok je 18 % pripadnica sekti imalo menstrualne probleme.

Langom, Čembers i drugi istraživali su posljedice kod 3.308 bivših adepata iz 101 sekte i utvrdili: strah i strahovanje kod 83 % žrtava, pad samopoštovanja, depresivnost, beznađe, bespomoćnost, osjećanje krivice uz poremećaj stanja svijesti od 55 % do 83 %. Poslije izlaska iz sekte više od 70 % žrtava je primalo medicinsko – psihijatrijsku pomoć. Pol Marten i saradnici ističu da fizičko nasilje nad žrtvama sekti ide od verbalnih agresija sve do teških fizičkih tortura uz zatvaranje u mračne prostorije i prijetnje vatrenim oružjem.

Profesor Klark, sa Medicinskog fakulteta u Harvardu je ispitivao veću grupu mladih žrtava sekti. Utvrdio je da je 58 % budućih žrtava imalo izvjesne emocionalne poremećaje zbog kojih su i bili lak plijen sekti, dok 42 % žrtava sekti u presektnoj fazi nije ispoljavalo simptome duševnog trpljenja.

Samoubistvo predstavlja jedan od najtežih oblika negativnog djelovanja sekti. Dija-pazon samoubistava se kreće od individualnih preko kolektivnih (masovnih), a

metode od trovanja do spaljivanja i sl. One samoubistvo u svojim doktrinama smatraju krajnjim i završnim uzvišenim ciljem kojim se postiže pročišćenje i besmrtnost duha, oslobođenje od ovozemaljskih grijehova i spasenjem od apokalipse. Sva ova samoubistva karakteriše odsustvo svjesne odluke. Kod ovih samoubistava donosi se odluka izvan individue i agresivno joj se nalaže da se suicid izvrši. Ovo se dešava u stanju kvalitativno izmijenjene svijesti, psihotičnoj dezintegraciji, strahu od kazne zbog grešnosti prema sekti, itd. Vrlo često ovim ubistvima prethode monstruozna ubistva nedužnih žrtava. Destruktivne sekte često sugerišu ili čak izdaju naredbe nekom od svojih članova da izvrši samoubistvo uz prateću kvalifikaciju ovog čina kao uzvišenog i oslobađajućeg, kao žrtvovanja za ideju sekte koje treba prihvatiti kao privilegiju. Suženu svijest i autodestruktivnu pomamu (ponekad praćenu i heterodestruktivnom) uvijek prati duboko osjećanje žrtve – pripadnika sekte, da izvršni grandioznu i izuzetnu misiju na ovom svijetu. (Luković, 1999). Nije rijetkost da se u sektaškim pokretima njeguju priručnici za samoubistvo. Međutim, postoje i oni javno objavljeni.

Najteži oblik djelovanja totalitarnih sekti je ubistvo.¹³ Nepredvidivo i neuračunljivo ponašanje, ponašanje poremećenog pojedinca koje rezultuje monstruoznim ubistvima je slučaj sasvim jasne etiopatogeneze te se za ovakve zločine treba optuživati induktor (sekta) koja je svojim pritiscima i indoktrinacijom proizvela društvenog bolesnika, najčešće neuračunljivog za vrijeme zločina (Đukanović, 2009). Ubistva koja se pripisuju sektama su u savremenom pravosuđu veliki problem, kao i u forenzičkoj psihijatriji. Tvrdnje kojima poremećeni članovi sekte pravdaju svoja ubistva uključuju inicijacije od "više sile", "radi višeg cilja" ili su to učinili po naredbi gurua.¹⁴

3.2. Destruktivne sekte kao nosioci ugrožavanja bezbjednosti države i društva

Jedan od uslova za stabilno i zdravo društvo predstavlja pravilno formirana kolektivna svijest, koja se stvara kao sinteza kolektivne svijesti. Pored uobičajene kolektivne svijesti, koja se smatra pozitivnim pokretačem države i društva, postoje i patološki oblici kolektivne svijesti (u koje se ubraja i sektaška svijest), koji se rađaju kao zadati i nametnuti oblici pojedincima i grupama, a radi uspostavljanja kontrole državnih institucija, pa i same države.

Čovjek u osnovi sve svoje vrijednosti usvaja procesom obrazovanja, socijalizacije preko porodice, škole, grupa kojima pripada, pa se napad i ugrožavanje osnovnih vrijednosti društva obavlja dezintegracijom tih institucija. Ako je populacija zemlje

---

¹³ Slučaj satanističkog ritualnog masakriranja bio je fatalan za balerinu Moniku Berle koju su 1992. godine ubili satanisti, isčupali joj ruke i noge, te potom njenim mesom nahranili beskućnike (dio rituala).

¹⁴ Postoji cijeli niz psiholoških postupaka koje je moguće medicinski pratiti i objasniti, a kojima sekta dovodi pojedinca u stanje psihoze i drugih psihičkih nestabilnosti i tako stiže kontrolu nad njim. Ovakva vrsta kontrole je složena, surova i patogena, a osobe koje uspiju biti izvučene iz sekte često imaju trajne posljedice u vidu mentalnih poremećaja.

prepuštena uticaju stranih sredstava informisanja i stranoj destruktivnoj psihološko-propagandnoj djelatnosti, ona postaje pasivan objekt kojim se može manipulirati prema tuđoj volji i interesima. Sekte upravo i predstavljaju sredstvo psihološko-propagandnog djelovanja u svim sferama društva i na sve uzraste stanovništva (Stajić, 2006).

Nevjerovatno je koliko važnost za sekte predstavlja pridobijanje novih članova i promovisanje njene doktrine. Postupci održavanja sekte su različiti, a nekada dostižu nivo ugrožavanja državne bezbjednosti. Eklatantan primjer za to je postupak sekte Falun Gong koji se desio 2002. godine. Ova sekta je stvorena u Kini i njena učenja su proizvod modificovane kineske religije i meditacije. Sekta je počela da djeluje pedesetih godina i stekla je milione sljedbenika. Rad ovoj sekti zvanično je zabranjen 1999. godine kada je intenzivno organizovala i podstrekavala javne skupove koji su prelazili u građanske nemire, a hiljade njenih sljedbenika bili su lišeni slobode. Vrhunac upornosti u propagiranju sekte desio se 2002. godine kada je sekta "otela" satelit SINOSAT čija je funkcija emitovanje nacionalnog televizijskog programa. Prema kineskom Ministarstvu za informacionu industriju ova sekta je zvanično emitovala svoje emisije o svojoj sekti na devet kanala Centralne televizijske kineske stanice i na preko deset provincijskih kineskih kanala. (Preuzeto iz: Stajić, 2006.)

Destruktivne sekte, naravno, vode velikog računa o blagovremenom popunjavanju svojih redova, najprije pripremom omladine za stvaranje simpatizera, među kojima kasnije vrbuju nove članove. Pokazalo se da se to najlakše obavlja preko muzičkih grupa i spotova koji otvoreno veličaju seks, drogu, nasilje, omalovažavanje vjere i slavljenje đavola, strategija je vrlo pametno smišljena. (Kroz muziku možemo položiti u podsvijest ono što želimo – Džimi Hendriks). Dejstvo je, u stvari zasnovano na postulatu da je za uništenje jedne nacije dovoljno razoriti moralnu strukturu mladih, što ustvari predstavlja cilj rušilačkih sekti, odnosno njihovih finansijera i nalogodavaca. Dovoljno je samo da se mladim ljudima stvori prividna slika stvarnosti života, i da im se stvore idoli i utisci da sa dovoljno sreće i malo truda mogu da riješe životne probleme. Sredstva kojima totalitarne sekte šire svoj uticaj su jako perfidna, latentna, dobro organizovana, logički postavljena, jako dobro upletena u stvarnost i najbitnije finansijski ispraćena.

Sekte su takođe negativno orijentisane prema demokratiji. Njihov cilj jeste ukidanje države i njenih institucija i njena zamjena "božjim carstvom", formiranim prema sopstvenoj zamisli. U tom smislu, pažnju zaslužuje mišljenje pojedinih stručnjaka, koji navode postojanje paralele između totalitarnih sekti i totalitarnih režima, kao što je bio nacionalistički. To potvrđuje austrijski stručnjak Fridrih Gros, koji navodi da „u sektama postoji, kao i u nacizmu, vrlo strogo izrađen princip vođe, ideologija kojoj je sve podređeno, totalna kontrola misli, osjećanja, ponašanja, pa čak i informacija. Koriste se razrađene perfidne psihološke metode“. Cilj većine sekti ne svodi se na čisto vrbovanje što većeg broja naivnih i neupućenih građana. On je mnogo ozbiljniji. To je najčešće dolazak na vlast ili kontrola nosilaca vlasti. Sekte često ne

teže brzom ostvarenju profita. One investiraju sredstva, postepeno povećavaju svoj uticaj i pripremaju se za preuzimanje vlasti (ali ne same). Upravo zbog toga sekte teže da zavrбуju liderske kadrove, koristeći organizacione slabosti u mladim demokratskim државama da bi se u njima učvrstile i nametnule svoj sistem vrijednosti (Đorđević, 2008).

3.3. Destruktivne sekte i obavještajna djelatnost

Sila je nazaobilazan element u međunarodnim odnosima, posebno kod zemalja sa izraženom težnjom za dominacijom na međunarodnom planu. Jedan od oblika primjene sile u međunarodnim odnosima kojim se mogu ostvariti značajni hegemonski ciljevi velikih sila jeste specijalni rat (sukob niskog inteziteta). Specijalni rat je posljedica prilagođavanja politike sa pozicije sile novim međunarodnim i unutrašnje-političkim uslovima radi postizanja istog cilja različitim sredstvima. Definiše se kao skup planski organizovanih i koordinisanih političkih, diplomatskih, psihološko-propagandnih, obavještajno-subverzivnih, terorističkih i vojnih akcija, kao i mjera i postupaka koje jedna ili više држава samostalno ili preko međunarodne zajednice preduzimaju protiv zemlje objekta napada radi ostvarenja svog cilja. On se može odvijati legalnim ili ilegalnim metodama, a proces u svom trajanju ima više faza koje nisu vremenski ograničene, a služe stepenovanju zaoštavanja odnosa.

Na najvišem nivou државе postoji odgovarajuće tijelo (organ) koje planira i usmjerava cjelokupne aktivnosti snaga, namijenjenih za izvođenje specijalnih operacija prema pojedinim zemljama ili regionima. Među organe koji su neposredno odgovorni za vođenje specijalnog rata ubrajaju se organi obavještajnih i bezbjednosnih službi (civilnih i vojnih).

Savremene obavještajne službe se pojavljuju kao organizatori subverzivnih dejstava na teritorijama држава koje su potencijalni neprijatelji ili koje su protivne interesu држава čija služba subverzivno djeluje na njihovoj teritoriji. S tim ciljem obavještajne službe ne biraju sredstva, ali ih vješto i planski upotrebljavaju. Jedna od, sada već uobičajenih, metoda obavještajnih službi jeste korištenje određenih legalnih organizacija (humanitarnih, naučnih, privrednih i sl.) kao sredstava i pokrивe za obavještajnu i subverzivnu djelatnost. Mnogi poznavaoци problematike vjerskih sekti tvrde da su pojedine destruktivne sekte direktno osnovale i da ih kontrolišu neke obavještajne službe, uz napomenu da te službe obučavaju kadar sekti za vrbovanje vjernika, da finansiraju njihove aktivnosti a, shodno tome, i da im određuju konkretne zadatke. U nastavku teksta, analizom strukture i metoda rada sekti, pokušaćemo da izdvojimo one faktore i činjenice koje govore u prilog stavu mogućnosti korištenja vjerskih i destruktivnih sekti od strane obavještajnih službi radi efektivnijeg izvršenja obavještajnih i subverzivnih djelatnosti.

Međunarodne vjerske sekte imaju u svijetu relativno veliki broj apsolutno poslušnih sljedbenika, rasprostranjenih u otprilike 100 држава širom svijeta. Organizaciona struktura tih sekti je, po pravilu, vrlo centralizovana i zasnovana na hijerarhijskom

principu. Centrale se nalaze u zemljama gdje su sekte prvobitno osnovane (najveći dio sekti je nastao u SAD, Njemačkoj i Francuskoj). One upravljaju sektama, određuju dogmu, zadatke i ciljeve koje treba postići, način rada, kontrolišu finansije i slično. Često pri centralama postoje ogranci (sektori, odsijeci) kojima je povjereno upravljanje određenim potcentrima organizovanim po principu velikih teritorijalnih cjelina (npr., za istočnu Evropu, za zapadnu Evropu, za južnu Aziju i slično). Inače, ove potcentrale se nalaze na teritoriji koju pokrivaju, najčešće u nekoj od razvijenih zemalja (tako se najveći broj potcentrala za Evropu nekih sekti iz SAD nalazi u Njemačkoj, Francuskoj, Italiji, Austriji, Mađarskoj i sl.). Iz potcentrala se rukovodi centrima koji se nalaze u zemljama tog regiona. Centri koji pokrivaju teritoriju jedne zemlje organizovani su u oblasti, a oblast u još manje cjeline (opštine, sektore i sl.). Između centrale, potcentrala i centrala svakodnevno se razmijeni veliki broj informacija.¹⁵

Kontrola i praćenje rada destruktivnih vjerskih sekti u državama gdje im se nalaze centrale uvijek je pod jurisdikcijom neke obavještajne službe.

Iako su često sekte i njihovi rukovodioci proganjani i kažnjavani zbog raznih kriminalnih i drugih nelegalnih aktivnosti (nedozvoljene trgovine, finansijskih i drugih prekršaja, prevara, nasilničkog ponašanja, organizovanja prosjačenja i prostitucije, otmice, ubistava, nedozvoljenog nošenja oružja i sl.), njihova aktivnost u tim zemljama nije zabranjena¹⁶, a izrečene kazne najčešće nisu u srazmjeri sa izvršenim prestupima.

Na međunarodnom planu nekima od tih sekti pruža se čak i zvanična državna podrška (zvanični protesti SAD povodom odluke Njemačke da zabrani rad Sajentološkoj sekti, iako je i u samim SAD protiv ove sekte vođeno više krivičnih postupaka).¹⁷

Ukoliko su prijavljene kao vjerske zajednice, sekte ostvaruju (a često i zloupotrebljavaju) imunitet koji im se na osnovu garantovanja slobode vjeroispovjesti u mnogim zemljama pruža (oslobođene su poreza, tolerišu im se određene djelatnosti koje bi pod određenim okolnostima bile nedozvoljene u vezi sa vrbovanjem članstva, izdavačkom djelatnošću, rasturanjem propagandnog i drugog materijala i sl.)

---

¹⁵ Podsjetimo se na organizaciju obavještajne službe: centrala obavještajne službe, centar, potcentar, obavještajni punkt, detaširani (ugrađeni) obavještajac.

¹⁶ Druga faza specijalnog rata obuhvata inteziviranje političkog pritiska države i međunarodne zajednice prema zemlji napada i zahtijeva se da se daju veća prava nacionalnim manjinama i svakojakim grupacijama koje imaju ikakav vid zajedničke kolektivne svijesti (homoseksualizam, sekte i sl.). To daje više manevarskog prostora kroz rasipanje nacionalnih snaga i zakonodavstva. Ako dođe do odbijanja ovakvih zahtijeva od strane države koja je napadnuta, kreće pritisak do maksimalnog inteziteta.

¹⁷ Amerika zastupa stav da se svaka grupa građana može vjerski organizovati po slobodnom nahođenju, međutim, kada dođe do tačke da su vrijednosti SAD ugrožene onda se i oni razračunavaju sa sektama na najgori mogući način.

Ukoliko sekte ili njihovi sljedbenici budu zbog svog djelovanja i određenih kriminalnih i drugih aktivnosti proganjani, teško je, a ponekad čak i nemoguće, za takve aktivnosti optužiti zemlje u kojima se nalaze centrale tih sekti.¹⁸

Diplomatsko-konzularna predstavništva su danas središta velike političko-diplomatske aktivnosti nekih zemalja u nastojanju da održe pozicije u zemljama i regionima koji predstavljaju njihovu interesnu zonu, ali isto tako i da osvoje nove zone uticaja. Pored svojih javnih funkcija, ta predstavništva obavljaju i mnoge druge djelatnosti, koje bi se mogle nazvati logističkom podrškom obavještajnom i svakim drugim radom koji ide u korist dotične zemlje. Na osnovu kontakata između sekti i ovih predstavništava, koji su induktivni kako po učestalosti, načinu i vremenu, tako i po vrsti osoba sa kojima se kontaktira, može se zaključiti da su ova diplomatsko-konzularna predstavništva i pojedine sekte našli određene interese za međusobnu saradnju.

Činjenica je da su razne obavještajne službe pod paravanom različitih organizacija Ujedinjenih naroda i međunarodnih humanitarnih organizacija odrađivale značajan dio obavještajnog posla i da su ih uvijek koristile kao nesmetane kanale radi ubacivanja svojih ljudi i za sakupljanje obavještajnih podataka i informacija. Pojedine sekte u svojoj organizaciji imaju ponekad organizacije sličnog karaktera. Preko tih organizacija one stvaraju kontakt sa drugim međunarodnim, ali i vladinim organizacijama (npr., humanitarna organizacija Adventističke crkve – ADRA, humanitarna organizacija Pentokosne crkve „Hljeb života“¹⁹, kao i mnoge organizacije međunarodnog ili humanitarnog karaktera koje je osnovala Sajentološka sekta, Unifikaciona crkva i sl.). Pored ovoga sekte se često uključuju u rad postojećih organizacija (ICRC, UNHCR, Ljekari bez granica i sl.) iz više razloga. Kao prvo, na taj način mogu zvanično i javno da razmjenjuju informacije. Činjenica da „učestvuju“ u radu humanitarnih organizacija pospješuje opštu sliku o njima. Na taj način omogućuje se neometano pristizanje misionara sekti i sredstava za rad. Na osnovu tih kontakata omogućuje im se da u kampovima i prihvatnim centrima tih organizacija pokušaju da vrbuju što veći broj izbjeglica i mnogih drugih ljudi koji su se našli u životnim nedaćama.

Sekte su (iako se na prvi pogled može učiniti da nije tako), sposobne za kompleksna obavještajna dejstva i obavještajni prodor u strukture vlasti bilo koje države. Mnogi primjeri govore u prilog toj činjenici. Najkarakterističniji je primjer sajentologa. Na osnovu presuda donijetih protiv pripadnika ove sekte u raznim državama, može se zaključiti da su ostvarili značajan prodor u obavještajne organizacije SAD (vojske,

---

¹⁸ Treba naglasiti da se centrale mnogih sekti, kao npr: Adventista, Jehovinih svedoka, Mormona i Pentekostalaca, nalaze u Americi gdje su povezane sa američkom obavještajnom službom CIA i Savjetom za nacionalnu bezbjednost SAD.

¹⁹ Samo preko ove organizacije je dijeljena pomoć međunarodne humanitarne organizacije „Darkas“.

mornarice, carinske službe, agencije CIA i sudskih ustanova), Grčkoj (kontraobavještana služba) i sl.

3.4. Destruktivne sekte i vojska

U literaturi koja raspolaže bezbjednosnim pitanjima sekti iz kriminalnog, obavještajnog i vojnog domena, najveća oskudnost u materijalu se javlja u vojnom domenu. Postoji mogućnost da je vršeno jako malo istraživanja ili da su vršena istraživanja koja nisu publikovana. Jedan od razloga zašto su ta istraživanja smatrana nebitnim je jako mali broj grupa (sekti) koji bi uopšte mogao biti opasan za vojsku. Drugi razlog je nepostojanje opšteprihvaćene definicije sekte ili novog religijskog pokreta što se društvu XXI vijeka reflektuje i sagledava kao porast vjerskog pluralizma u društvu. Međutim, upravo ta činjenica trebala je podstaći istraživanja, jer narastajući religijski pokreti ili sekte imaju sve veći broj članova i logično je očekivati njihovu prisutnost u vojnim redovima, a ujedno neprihvatanje njih kao prijetnje govori o stepenu saznanja o njima.

Pitanje vjerskog pluralizma u oružanim snagama nije novo. Dovoljno je pročitati nekoliko istorijskih knjiga u kojima se može jasno razaznati prisustvo sekti u vojsci. Na primjer, u Njemačkoj krajem XIX vijeka, subotari koji su služili regularni vojni rok su pravili probleme i zahtijevali su da budu slobodni subotom kako bi mogli služiti sabat; tako da ih je vojnički život odveo u neke poteškoće, kao i ostale druge religijske manjine, naročito u vrijeme rata gdje su njihove vođe nalagale da se odustane od dejstava, ili da se u slučaju ranjavanja ne smije primiti nikakva medicinska njega. Od tada sekte stvaraju problem u vojsci kroz pacifizam i mirno rješavanje sukoba, naročito u Evropi i Sjevernoj Americi. Tako se došlo do rješenja da se pripadnici takvih religijskih pokreta oslobode služenja vojnog roka ili da služe vojni rok kao kuvari, mehaničari, i sl. Međutim, savremene armije i njihove zakonske odredbe dozvoljavaju služenje vojnog roka pripadnicima bilo koje sekte ili religijskog pokreta, pa im se čak i vrše ustupci. Međutim, i tu se javlja problem na koji su prvi naišle SAD, a on se ogleda u tome što u multinacionalnim vojskama ili vojskama u kojima ima pripadnika sekti dolazi do odbijanja vršenja vojne dužnosti kada država koja vrši vojne napada, vrši napade na narod ili teritoriju koju ovi pripadnici smatraju svetom ili posebnom iz bilo kog razloga (npr. SAD su imale problem u napadima na Afganistan kada su pripadnici islamskih sekti odbijali da ratuju).

Kako su oružane snage jedan od instrumenata nacionalne bezbjednosti, postavlja se pitanje koliko treba biti zabrinut sa potencijalnim problemom prisustva sekti u vojsci?

Istraživanje koje je provela grupa belgijskih eksperata uzimajući podatke iz njihove vojne obavještajne službe (SGR), odgovarajući na postavljeno pitanje, dobila je

odgovor „nimalo“ – iako su imali problema sa pripadnicima Sajentološke crkve.²⁰ Međutim, prvi pravi rizik bi bio infiltracija ljudi sa subverzivnim namjerama, koji bi vršili prikupljanje informacija, kao i koristili poziciju (oficiri) kako bi došli do stvaranja koristi grupi kojoj pripadaju. Takva grupa bi se takođe pokušala infiltrirati u državne institucije. Poznato je da su 1970-ih godina, pripadnici privatne obavještajne službe Sajentološke crkve, uspjeli da ostvare pristup dokumentima američke vlade i kopiraju hiljade dokumenata ilegalno, prije nego što je FBI otkrio šta se dešava i poduzeo mjere sprečavanja. Nastojanja da se zaštiti vojska na bilo koji način dovela su do informacija od oficira američke vojne obavještajne službe da pripadnici sekti uporno nastoje zavrbovati pripadnike koji služe vojni rok kako bi došli do što većih količina municije i naoružanja. Najveći broj vrbovanja čini sekta Aum Šinrikjo. Problem sa ovom sektom kulminira u Japanu, gdje njihove obavještajne službe pretpostavljaju da ova sekta ima preko četrdeset aktivnih zavrbovanih ljudi u japanskim oružanim snagama. Imali su problem kada je prvi poručnik antitenkovske helikopterske jedinice ukrao impresivan niz povjerljivih vojnih dokumenata gdje je bio uključen i priručnik za rukovanje specijalnim oružjem (Mayer, 1998).

Što se tiče prostora Balkana, vojska ima određenih iskustava u suprotstavljanju djelovanja sekti koja su sticana preduzimanjem mjera od strane posebnih organa u vojsci ili su autentična. Međutim, još uvijek jedan broj pripadnika, posebno vojnika, nije u mogućnosti da sagleda opasnost od djelovanja vjerskih sekti.

Zbog svoje specifičnosti u vojnoj sredini je mnogo lakše uočiti pripadnike sekti, izolovati ih, preoblikovati ili odstraniti.

Za većinu njih karakteristično je odbijanje vršenja vojne službe i neodobravanje upotrebe vojne sile u razrješavanju vojnih konflikata. Sekte posebno prednjače u stvaranju antiarmijskog javnog mnjenja, lažnog pacifizma i mirotvorstva, indoktrinirajući narod, a prije svega omladinu – regrutnu populaciju²¹, što utiče na odnose prema odbrani i odbrambenoj mogućnosti zemlje. U vojnim jedinicama one uglavnom djeluju tajno i imaju nastojanje da se uvijek šire. Česta pojava je remećenje morala i podizanje bunta masa (naročito mladih regruta).

Za bezbjednost vojske posebno su opasne sekte koje u svom učenju i djelovanju sadrže elemente terorizma i anarhije. Među njima su najopasnije satanističke sekte, koje smatraju da se, zbog prisustva velikog broja ljudi na malom prostoru i relativno

---

²⁰ Ne možemo da se otmemo utisku da je belgijska vojska, ipak, beznačajan vojni faktor.

²¹ 1995. godine, sprovedeno je istraživanje u Bugarskoj koje je dalo začuđujuće podatke da su pripadnici sekti uspjeli zavrbovati 55 % oficirskog kadra i 35 % vojnog kadra.

lakog pristupa naoružanju, omogućuje da se satani na dar prinesu što veći broj žrtava.²²

3.5. Destruktivne sekte i terorizam

Sektni terorizam je ostajao u granicama teorije i hipotetičkih pretpostavki u posljednjih 15 - 20 godina. Smatralo se da su sekte veoma raširene i bogate organizacije koje mogu na jednostavan način doći do naoružanja bilo koje vrste, te da nije rijetkost da takve organizacije koketiraju sa politikom. Poznavajući ove problematike davali su upozorenja da se u sektama nalaze mnoga psihopatološka lica koji su u stanju da počine najgore oblike krivičnih djela. Međutim, kako nije postojala vidna rušilačka manifestacija tih sekti u godinama u kojima su se vršile prognoze stručnjaka, tako njihova predviđanja nisu nailazila na shvatanje uže (stručne) i šire (laičke) zajednice. Takva greška pravila se jer se nije vjerovalo u rezultate istraživanja stručnjaka, koja su bila apstraktna, teška za usvojiti. U tim teorijama nikako se nisu mogle izdvojiti konkretne činjenice koje bi poslužile da se takva materija shvati ozbiljno.

Skoro je nevjerovatno da su organi bezbjednosti, u čiji rad se godišnje ulažu desetine, stotine pa u pojedine i hiljade miliona dolara, koji koriste najsavremeniju opremu i imaju po najstrožijim standardima izdvojene i obučene pripadnike, dozvolili da takva pojava prođe neopaženo i da se ne preduzmu potrebne mjere i radnje za njenu prevenciju, odnosno represiju.

Iluzija o bezopasnosti sekti se razbija prvim velikim napadom sekte Ajum Šinrikjo, 1994. godine u Japanskom gradu Micamoto. Poginulo je osmoro ljudi i oko dvjesto otrovano "nepoznatim gasom". U ovom napadu koji je unio pometnju u društvo i organe za provođenje zakona, može se jasno vidjeti kolika greška može biti pogrešno procjenjivanje izvora ugroženosti. Ovaj slučaj eklatantan je primjer klasične nepripremljenosti službi da reaguju na opasnost koju u ranijim fazama svoga rada nisu bile u stanju prepoznati kao opasnost. Agonija se nastavlja činjenicom da su opsežne mjere oko rješavanja problema terorističkog napada navedene sekte krenule tek godinu dana poslije, 1995. godine, kada ova sekta postavlja 34 kontejnera otrovnog gasa sarina na pet stanica tokijskog metroa, gdje je usmrćeno trideset ljudi, a 5.500 je pretrpilo teže povrede. (Stajić, 2006).

Na osnovu dosadašnjeg ispoljavanja može se izvesti zaključak da terorizam sekti nema mnogo specifičnosti u odnosu na klasični terorizam. Karakteristike klasičnog

---

²² Slučaj vojnika Jožefa Meandera, koji je početkom juna 1993. godine, u kasarni u Vranju, naoružan automatskom puškom, upao noću u spavaonicu i ubio šestoricu vojnika i jednog starješinu. Pet dana nakon toga, u kasarni "Mika Mitrović" u Šapcu, vojnik Nandor Kiš pucao je s leđa na vojnike i tom prilikom ubio dvojicu i nekoliko ranio. I on se, kao i Meander, nakon zločina ubio u krugu kasarne. Vojnik Nandor Kiš pripadao je satanističkoj sekti "Crna ruža", a Jožef Meander pripadao je sekti "Loša vjera", koja je nastala iz sekte "Crna ruža".

terorizma, kao što su organizovanost, nasilnost, brutalnost, raznolikost objekata napada, ekonomičnost i sl., ne treba posebno objašnjavati kada su u pitanju akti terorizma koje izvrše sekte. Jedina karakteristika koja zahtijeva detaljnije objašnjenje je politički motivisana namjera. Razlog tome je što je nekada teško otkriti ovu političku nemjeru kada je riječ o terorističkim akcijama koje izvode pripadnici sekti. Ta namjera kod sekti nije uvijek otvoreno izražena, ali analizom doktrine sekte koja je izvela teroristički napad, kao i analizom vremena i konkretnih okolnosti koje su prethodile samom aktu uvijek se mogu izvući političke konotacije. Do sada se kroz rad nekoliko puta "provuklo" ime sekte Ajum Šinrikjo. Krivična djela koja su počinili sasvim jasno se mogu ocijeniti kao teroristički akt. Tome treba dodati da je njihov guru Šoko Asahara imao san da vlada Japanom i već je bio organizovao vodstvo grupe i model po kome one vladaju budućnošću – Vladom Japana. Sekta je u Japanu stvorila "vladu u sjenci" i pokušala da se infiltrira u vojsku. Imenovani su ministri za odbranu, nauku i tehnologiju, za spoljne poslove. Kijohide Hajakava, "minister građevina", imao je bilježnicu punu naziva oružja i municije, izvještaja o vojnoj obuci u Rusiji (Asahara je tamo, sa dozvolom najviših zvaničnika, boravio osam puta), kao i sa dugim spiskovima za nabavku oružja. Hemijska i biološka sredstva za uništavanje bila su dovoljna za trovanje miliona građana, a u tajnim laboratorijama "šambalisti" su se bavili – obogaćivanjem uranijuma. Uz sve to, nezakonito su proizvođeni barbiturati i "serum istine". Na osnovu priloga i raznih sumnjivih poslova, sekta stiće imovinu od 22 miliona dolara. Dakle, elemenat političke konotacije nije sporan. Svaka sekta kao grupa koja je u srži oprečna društvu ima za cilj apsolutnu vlast. Svakoj je cilj sticanje moći nad državom i resursima, pa samim tim i nad nacijom.

Drugi problem koji je već spomenut u dijelu odnosa sekti i obavještajne djelatnosti jeste namjerno subverzivno i kriminalno djelovanje. Službe koje nastoje razbiti sistem jedne države infiltriraju mnoštvo ovakvih grupa koje će vremenom steći veliki broj sljedbenika mirnim putem. Zatim, uz apsolutno nadgledanje službi i za njihov račun, ove sekte naglo izvršavaju zadatke koje će slomiti državnu bezbjednost i uništiti unutrašnji odbrambeni sistem. Na taj način je oslabljuju unoseći pometnju, nagrizajući društvo i unoseći strah, a odmah potom kreću i radnje trgovine opojnim drogama, oružjem, ljudskim organima i sl. Dakle i ovdje vidimo politički motiv. Svaki rat je politički i ekonomski. Ovdje sekte za račun svog nalogodavca (ili kreatora) izvršavaju teroristički akt, koji u dubokoj pozadini ima politički motiv. Zato obavještajne službe i stvaraju sekte kako se nikada na diplomatskom i doktrinalnom polju ne bi našao trag koje će voditi direktno do motiva jedne države ili njene vlade. Tako se one ne mogu direktno optužiti za unutrašnje probleme.

Bitno je naglasiti četiri glavna elementa terorizma: 1. cilj aktivnosti je uvijek ili po pravilu političke prirode, bez obzira da li se radi o smjeni režima, smjeni lica na vlasti, secesiji određene teritorije ili dijelova; 2. upotreba nasilja ili prijetnje upotrebom nasilja; 3. žrtve su po pravilu nedužni građani; 4. nepostojanje direktne veze između terorista i žrtve, tj. napad nije usmjeren prema žrtvi ili žrtvama

pojedinačno, već se terorističkim činom želi uputiti poruka, jednoj široj zajednici (državi, društvu, itd.).

Nabrojanim elementima treba pridodati još dva. Tradicionalno se vjeruje da teroristi u izvođenju svojih akcija žele da na sebe skrenu što je moguće veću pažnju. Element "javnosti" doveo je do toga da mnogi eksperti koji se bave terorizmom vjeruju da teroristi, zapravo, hoće da, pored velike štete, spektakularnošću izvođenja akcije, privuku veliku pažnju drugih. Drugi, takođe, važan element je, svakako, ideologija, bilo da se radi o varijantama političkog ekstremizma ili vjerskom fanatizmu.

Da zaključimo. Pitanje sektnog terorizma više nije filozofsko-pravnog karaktera, niti predstavlja pitanje koje se i dalje može ignorisati ili na koje ne postoji odgovor. Od navedenih šest elemenata (4 + 2) po kojima se prepoznaje teroristički akt sekti, terorizam ispunjava svih šest. Nikada se ne smije dozvoliti da se prividom ljudskih prava i sloboda zagarantovanih međunarodnim konvencijama, te zakonskim dozvolama rada manjih vjerskih pokreta (sekti) problem prestane posmatrati sa bezbjednosnog aspekta i pređe na sociološki, psihološki ili teološki. To i jeste najveća prijetnja, jer ti religijski pokreti imaju crkve i bogomolje i uokvireni su zakonskim povlasticama u domaćem i međunarodnom zakonodavstvu. Stoga, njihova latentnost predstavlja najveći problem, stvara privid i nikada ne smije biti van bezbjednosnog objekta.

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Svako novo doba sa sobom nosi nove bezbjednosne izazove. U XXI vijek ulazimo sa još jednim problemom koji je evoluirao i jako brzo dostigao svoj jasno opipljiv oblik, to su sekte. Posmatranja su višedimenzionalna i rečeno je da se njima prilazi na multidisciplinarni način. Prva se sa njima suočila crkva, zatim društvo, potom, država i onda nauka. Nauka iz svih uglova pokušava da opiše fenomen sekti, a najviše napora se trenutno ulaže u psihijatrijski pogled.

Međutim, ovi gospodari ljudskih umova se javljaju u vidu socijalne patologije i predstavljaju parazitalnu strukturu sa tendencijama širenja u sva društva i sve slojeve, sve sisteme, podsisteme, strukture i funkcije. Nedovoljno polaganje pažnje ovome problemu i njegovo ignorisanje nažalost dalo je svoje rezultate. Države i njihove vlade moraju sa najvećim stepenom ozbiljnosti pristupiti ovom problemu. Neke su to, naravno, već uradile, dok sa druge strane imamo one koje nisu u stanju da istraže i sagledaju njihova iskustva, prilagode ih svojoj situaciji i preventivno djeluju. Izgleda da se to dešava samo kada se problem počne manifestovati u tolikoj mjeri da se ne može ignorisati. Nauka u takvim državama mora prestati da bude interpretativna, ona se mora uzdići na heuristički i krajnje primjenjiv nivo. Sve strukture moraju međusobno nalaze uplitati u zakonodavstvo i strukturu djelovanja.

Za sekte je karakteristično da ne poštuju zakone države na čijem tlu egzistiraju. Njihov život se organizuje u komunama praveći od ove organizacije kult. Zatvorenost pristupa je sasvim jasna. Ona proizlazi iz apsolutnih prava koje se garantuju takvim grupama kroz međunarodne konvencije i nacionalne zakone. Postavlja se jako ozbiljno pitanje. Da li su u ovakvim slučajevima ove konvencije utopijskog karaktera? Da li je problematika XXI vijeka u legalizaciji svih patoloških ponašanja koja su čak i u medinskim i psihijatrijskim i psihološkim doktrinama propisana kao bolesti?!

Počinje se sticati utisak da pravo na zaštitu svoje suverenosti i snage na deprivaciju prava imaju samo države kojima nadnacionalne institucije ne mogu namentuti odgovornost (Rusija, Kina, SAD i sl.). U svakom drugom slučaju ukidanja prava dolazi do strahovitog međunarodnog pritiska da je pravo na vjeroispovjest apsolutno pravo i da ga nijedna država ne smije osporavati.

Što se tiče bezbjednosti, stvar je jasna. Dobro zakonodavstvo će u koordinaciji sa ispravnim djelovanjem i organizacijom službi donijeti dobre rezultate. Sa ovog stanovišta sekte jednostavno treba shvatiti kao prijetnju koja je dobro organizovana, finansirana, prikrivena i destruktivna. Prijetnja od njih dolazi sa svih strana, psihopatologije, kvazimedicine, do samoubistava i ubistava, proliferacije, terorizma, trgovine drogom i oružjem, pospješenjem prostitucije, prozelitizma, otmica, ucjena, pranja novca, i sl.

Ovdje bezbjednosni okvir sagledavanja problema treba da djeluje vrlo jasno. Poslije pobrojanih (ali ne i svih) prijetnji, stiče se nedvojben utisak da su sekte vid organizovanog kriminala koji je našao legitiman put da egzistira u jednoj državi zahvaljujući legalizaciji patoloških vrijednosti i velikim finansijskim sredstvima.

LITERATURA

1. Bećirević, E., Ahić, J. (2008). Sigurnosna kultura – hrestomatija –. Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije.
2. Valter, R. M. (2003). The kingdom of the Cults. Grand Rapids, Mičigen, Bethani Fellowship Incorporated.
3. Varnet, Ž. (1997). Sekte. Beograd, Plato,
4. Dimitrijević, V. (1997). Pravoslavlje i sekte 1 – 7. Cetinje, Svetigora,
5. Kilduf, M.; Džejvers, R. (1985). Smrt u džungli. San Fracisko, San Francisco Chronicle,
6. Luković, D. Z.; Senić, A. (2000). Verske sekte – priručnik za samoodbranu – treće izmenjeno i dopunjeno izdanje. Beograd, Draganić,
7. Majer, Ž. G. (1998). Sekte i novi religijski pokreti; pitanja i izazovi za oružane snage i nacionalnu bezbjednost?. Bern, Centre de recherche des Menaces Criminelles Contemporaines,
8. Milošević, Z. (2007). Nova državna politika Rusije i nekih Evropskih država prema verskim sektama. Beograd, Institut za političke studije, pp. 160 – 174.
9. Stajić, Lj. (2006), OSNOVI BEZBEDNOSTI sa osnovama istraživanja bezbednosnih pojava – šesto izdanje, Beograd, Draganić.
10. Albini, Dž. (1993). The Mafia and the Devil: What do They Have Common?. Journal of Contemporary Criminal Justice, Vol. 9., No. 3.
11. Đukanović, B. (2009). Viktimološki aspekti sektii. Kriminalističke teme – Časopis za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, godište IX, broj 1 – 2, str. 81 – 95.
12. Sulejmanov, T. Mihailovič (2009). Opšte karakteristike sektii. Pravoslavlje, Beograd, br. 1027 – 1028.

b.) Izvori sa interneta:

1. Adams, R., L., R. Džejms, Pojmovi definicije, osobine kultova. (01. 05. 2011) http://www.pravoslavniodgovor.com/Sekte_i_kultovi/kultovi_definicije_0sobine.htm, Svetigora, . godine,
2. A., Š., Bosna i Hercegovina i sekte, <http://dalje.com/hr-svijet/u-bih-djeluje-vice-od-200-vjerskih-sekti/213563>, 23. 08. 2011. godine,
3. International Cultic Studies Association, Characteristics of a Destructive Cult, http://www.csi.org/studyindex/studycult/study_whatisdescult.htm, 19. 05. 2011. godine,
4. Lalić, J., Langon, M., Characteristics Associated with Cultic Groups – Revised, http://www.csi.org/infoserv_cult101/checklis.htm, 01. 05. 2011. godine,
5. Lifton, Dž. R., Kontrola uma i uništenje ega, http://www.pravoslavniodgovor.com/Sekte_i_kultovi/kontrola_uma_i_unistenje_ega.htm

Biografija

Srdanović Marko, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije upisao u školskoj 2006/2007, a diplomirao u školskoj 2011/2012. godini. Aktivno pričam engleski jezik i ovo je moj prvi samostalni stručni rad.